ԹԻՒ 338 Ե. ՏԱՐԻ Է. ՇՐՋԱՆ **1873** ՆՈՅԵՄԲԵՐ 24 ՇԱԲԱԹ

Մամլոյ իւրաքանչիւր շրջանը՝ 32 օրինակ է։
Յառաջդրութեան տեղն է Պօլիս, Զինճիրլի—խան վերի յարկ Թիւ 18։
Դուրս երթալիք թերթից փոստային ծախքը առնողին վրայ է։

Շրջանին գինը դահեկան կանխիկ 60
Կիսաշրջանը ,, ,, ... 30
Մէկ թիւը՝ փարայ 30
Յանուցման տողն է դահեկան 2

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Երէկ Ազգային Ընդհ. Ժողովը իր նիստն ըրաւ, և Քաղ. Ժողովոյ ճեպագիր 10 անդամոց ընտրութիւնը կատարեց որք են,

Մ. Մանուկ էֆ. Մանուկեան.
Յարութիւն » Գալուստեան
Սարգիս » Ալթապետեան
Սիմոն » Մխիթարեան
Սահակ » Խնդիրեան
Պօղոս » Ժամակոչեան
Եսայի » Իկիտապաշեան
Յակոբ » Թոմասեանեան
Սիմոն » Նորատունկեան
Մխիթար » Մամիկոնեան

Հիմա թէ որ Մասիս մեր տեղն ըլլար ո՛վ գիտէ ինչ մեծ անձնագոհութեամբ և ուռենալով պիտի հրատարակէր թէ՝ «երեսփոխ. Ժողովը ուշադրութեան առնելով մեր առաջարկած ընտրելոց ցանկը, բարեհաճեցաւ նոյն մեծապատիւ անձինքն ընտրել, որով և Մասիսի վաստքն ու պատիւը աւելցաւ ևն»։

Մամուլ ոչ կ՛ուզէ և ոչ սաանկ բաները մարքեն կ՛անցընէ. այլ ուրախ կ՛ըլլայ միայն տեսնելով որ Ձախակողմեան երեսփոխանք ՄԻԱԲԱՆ և ՀԱՄԱՄՏՈՒԹԵԱՄԲ գործելու դրութիւնը բռնած են։

Մամուլ ալ Ձախակողմեան թերթի մ՚ըլլալով, համեմատական ցանկը կանխաւ ձեռք առաւ և տեսաւ թէ ո՛րանք պիտի կրնային ընտրելի ըլլալ Ձախակողմեանց համար. և ըստ որում Ձախակողմեանք մեծամասնութիւն կը կազմեն բարեբաղդաբար, անոնց ընտրելիները պիտի չտհէին։

Անդամ մը Օտեան էֆէնտի ընդհանուր ժողովոյ մէջ կը դանգատէր թէ՝ երեսփոխանները ինչո՞ւ քաղքի չեն կազմեր, և իրաւացի էր բարկանալ իր սիրտը ոկրտունքը յայտնի չընելը, և ամէն խնդրոյ վրայ կանխաւ չի պատրաստուիր և այնպէս ժողովի չգար. կը յուսանք թէ այս անգամ գոհ պիտի ըլլայ Ազգակողմեան և Ձախակողմեան անուանց տակ կազմուած այս բարձիները տեսնելով, որոնք ինչպէս ընթրեցնանց խնդրոյն մէջ կանխաւ դուրսը պատրաստուելով ժողովի գային, այսպէս պիտի ընեն նաեւ ուրիշ խնդրոց մէջ։

500 ԼԻՐԱՆ

Երեք շաբաթ կայ որ Օրագիր հրատարակեց թէ վերջին ազգային ինդրոյն նպաստելու նպատակաւ 500 լիրա կայ պահուած տեղ մը, և այս լիրաները Մասիսի Մեծապատիւ և Ազգասէր խմբագրին ակնարկութեանը կրպասեն որ գլորելով գլորելով երթան այս օր այն մարդամեքենայից ձեռքին կամ ճեպին մէջ հանդչին։

Անկէ ետքը քանի Մասիս որ հրատարակուեցաւ, ինչպէս ուզեք՝ այոպէս և շատ ազգայինք աճապարանօք Մասիսը ձեռք կառնէին որ սա 500 լիրան ի՞նչ եղեր է, կամ ի՞նչ ըրեր է, դիտնան։ Գիտնա՞ն որ հասկնան թէ այս վէճերը և կռիւները ո՛ւսկէ և ի՞նչպէս սկսուեր են։

Մասիս որ փոթիկ չէր փախցներ և Օրագրին որեւէ հրատարակութեանց անմիջապէս և առանց երկար ժամ անցնելու կը պատասխաներ, պատանեաւն Զաքարիայի պատասխեցաւ ուշացաւ։

Ամէն մարդ ըսաւ, ուրեմն 500 լիրան ճշմարիտ է։

Մասիս նայեցաւ որ չըլլալ. շատ մտածէլէ ետքը երևաւ այս չարթուն պատասխանը մը տուաւ թէ. «Ես, այո՛, ոսկի տուած եմ, բայց ազգմութիւնն տուած եմ, ես շատ դրթած մարդ եմ, սիրտս չդիմանար, երբ տեսնեմ որ հայ մը խեղճ վիճակի մէջ է, մանաւանդ երբ այդ հայը խմբագիր և իմ գործիքս ըլլայ, իմ կերած հացէս անոր ալ բաժին հանելու բարի սովորութիւնն ունիմ, թէեւ օրական մը հացին 2 պատառ հաղիւ կուտամ, բայց հերիք է որ կուտամ, և դիմացինս ալ չի մեռնելու չափ կապրի, հոգ չէ թէ խեղճ կապրի, կամ վերջապէս կը մեռնի։ Ահա ես այսչափ ողորմած, բարեգութ, բուղխս սիրտ մարդ եմ»։

Մասիսին այս տողերը կարդացողը մէկմէկ Մասիսին ինչ ըլլալը միտքը բերաւ, և մէկմ՛ալ դրածը նորէն կարդաց. բան չունիմ նէ, դուն կարդա։ Էօրմէ կէօղիւնտէն եաչ կ՛ըսեն առած մը կայ, Մասիսի խմբագիրը ողորմութիւն տուեր է եղեր մէյէր ասոր և անոր, դուն կուզես նէ ասոր հաւատա։

Մարդ կը հաւատայ որ ապառաժէն ջուր բղխի, բայց Մասիսի խմբագրին սրտէն ողորմութիւն բրթելուն ո՞վ կը հաւատար. հելէ Մասիսին քով բանող ինչըըտաը ըրուիչ, դրացար, տպագրիչ կան նէ, և Մասիսի հետ առուտուրի հաշիւ ունեցող որչափ կան նէ, անոնք վկայութեան կանչելու է։ Այս պաշտօնը Մամուլ կը բարեհաճի կատարել բայց այսօր չէ։

Այս 500 լիրային վրայէն քօղը պզեկ մը պատռելու է, որ ամէն մարդ հասկնայ թէ մա՞նչ է մի աղջիկ, անկէ ետքը մեր ըսելիքները։

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

Տեարք և Տիկնայք, հանդ իսկականք մեծարոյ,
Տպագրական մեծ մի սրճաղ ուղղելու
Հարկն ստիպէ դիս պատկառօտ բեմն ելլել,
Կարեկցութիւն և ձեր ներումն խնդրել.
Մեր տըպագրիչն՝ որ մանաւանդ այս օրերս
Ամենևին չունի դադար և ոչ թոյլ,
Երեկոյեանս ձգդին վրայ նորաձոյլ
Մեծդի դրերով մեծ սրատութիւն մ՚է տըպեր,
Հռչակելով քերթուած մի նոր «Հայ Թատրոն»,
Զոր թէ հիւսողն եմ Հէքիմեան Սրապիոն՝
Ոչ քընոյ մէջ՝ ոչ արթնութեանս եմ գըրեր։—
Մըտածեցէք գամ մի ինչ նիւթ քերթուեան,
Գոնէ թատեր մէջ ոգևլու անպատկան,
Որ թէ կրկես մ՚է կրքերու և պատկեր՝
Բայց պատմութիւնն անգամ և դէպք առաջնին
Հան դիմակաւ քիչ շատ ծածկեն երեսին,
Երբ ցնորատանջ միտք քերթողին եռանդուն
Չի կարկատէ ծայրէ՝ ի ծայր սրատութիւն.—
Ո՛հ այդ նիւթին, երբ օրագրաց ներքեն դիրք՝
Հաղիւ բաւեն հարիւր յօդուած ք և չորս գիրք
Հին օրէնքէն հարկ է սկսել—և ինչպէս

Պատուական ե հնացեալ գինի փրփրադէզ
Հայ թատրոնին իւր հընութեան դրուշմը տալ,
Բնաւ դարուց վոչին Թոթվիլ, Հոլանալ,
Արտաւազդայ պարզել գահլիճն արքունի,
Ուր Հելլենացն իսկ գովեստից արժանի
Արքայն իւր դաղար ողբերդութեանց ասյր
հանդէս,
(Զոր չը յիշեր Խորենացին յատկապէս), —
Մինչ Աւտեմիս, Ափրոդիտէս, Ամենաս
Դեռ նոր մեհեան էին գըտեր և ըսպաս.
Ուսոմ անշուշտ հին գիւցազանց յիշատակն
Աստղիկն Հայոց, վիշապաղունք և վահագն
Հըմայեին մեր նախահարց միտքն և սիրտ,
Մինչև խաղուն վերջն արտասուաց յաղորդեր
Պար և ծիծաղ երբ գայր Շարայն չատակեր,
Եւ կամ դժնեայ, խոժոռագեղ, տավաքիթ
Կիկլոպն Հայոց՝ Տորք որ իւր բերա ըզընգով
Պատուէր ժայռերն և դըզըրդեր հոմն և ծով—
Իսկ գիւցընկեց լեառըն Մասեաց արձագանգ
Մինչ'ի գողթանկրկներ զերգոյ խաղուց վանգ;
Ո՛ հրաշակերտ քերթողք Մաժան և վըրայր,
Սքօղեց ձեր փառքն անթափանձիկ վարագոյր —
Բայց ո՛ կարէ անդընդահերձ չղթայիւ
Փարչել ձրգել ժամանակին ժիրն անիւ,
Եւ անցեալըն ծոցէն քաղել'ի նոր լոյս
Ինչ որ'ի վիհ դարուց թատրոնն Հայ կորոյս,
Մինչև որ վեհ Պէչիքթաչլեանն'ի գորով
Աւերակայ դերբուէին անխոնջ պեղելով
Ոչ այնչափ ինչ պատմութենէն, որ մըշոյշ,
Հայրենասէր որչափ սրտէն քաղեց յոյժ —
Գերեզմանաց վոչին վորձեց, տապալեց,
Ջնջել չանաց Հայոց սրտին ինկած ցեց,
Եւ փափկազգած ոգւոյն թարգման վայելուչ
Մեզ մեր նախնիս սիրել ուսոյց սրտառուչ:
Մեր Հայրենեաց ազգային ինքնանուէր
Ողջունեցինք մեր պատմութիւնն, ըզվայս մեր
Եւ նորա հետ երգուանք սիրել զՀայրենիս
Ցիչել յանցանքն, ուղղել ըզվայս մեր բադդիս,
Եւ այն օրէն ի վեր ըզգաստ և ըզգօն
Մեք ցանկացաք կազմել մարդոյ Հայ թատրոնն.
Աւյւր թող կրկնեն, թէ այք նախկին օգնեկին
Ծաւալելու զայդ գաղափարն Հայածին,
Որ ոչ միայն Վոսփորոսի եզերք վրայ
Գրաւեալ թարգման նաև Տփղիս, Զմիւռնիա.
Եւ Հայ որեարն Հայ թատրոնին այցելու
Սիրեց զիւր ազգն և զՀայրենին իւր լեզու.
Բայց ևս որ զայդ չատագովել չէի գար
Հայ թատրոնի սկիզբն և ըսի ձեզ պատճառ,
Ո՛ ազդակիցք, որ զՀայրենի սիրոյն կայծ
Մշտաբորբոք կըրեք'ի խոր ձեր լանջից,
Օ՛ն'ի թատրոն եկեք խըմբիւս խըրախոյս,
Արծարծեցէք յաճախելով կեանք և լոյս
Լոյս իմաստից՝ որ քերթողին միտք վառէ,
Կեանք որ'ի սիրտ դերասանին յոյս չնչէ,
Ցոյս գրաւառեայ ձեր արժանի դասուելու,
Իբր աւանդողք, Հայ սիրտ, Հայ իղձ, Հայ լեզու,
Իսկ քերթուղաց բրաբիոն՝
Շարունակել զՀայ թատրոն:

17 Նոյեմ: 1873 Ս. ՀԷՔԻՄԵԱՆ

. . . խմբագիր.

Մասիսի այս չարթուան 1464 և 1465 թիւերուն մէջ վերջին Ընդհ. ժողովոյ նիստին վերաբերեալ գրուած յօդուածները եղբօրս նկատմամբ բաւական տողեր կը պարունակեն:

Ըսելիքս այդ տողերուն ճշմարիտ կամ սխալ ըլլալուն նկատմամբ չէ, և չունիմ իսկ առանկ պարտականութիւն մը. այլ ըսելիքս ա՛ն է միայն թէ՝ Մասիս, չը հասկցայ թէ ինչ նպատակաւ, եղբայրս յիշած ամէն տողին մէջ, փոխանակ զայն յականէ յանուանէ յիշելու, «Ասիայի խմբագրին եղբայրը» կը կոչէ:

Իրաւ է որ՝ Մասիս եղբօրս ո՛վ ըլլալը հասարակութեան ծանօթացնելու համար մինչև ասոր մը իրաւունք կրնայ ունենալ այս եղանակաւ վարուելու. սակայն այդ յիշատակութեան յաճախ կրկնութիւնն առանց նըպատակի չը կրնար ըլլալ, որմէ այն ամէն ընթերցողք՝ որք զիս և եղբայրս միանգամայն չեն ճանչեր, կրնան այնպէս հասկնալ թէ՝ եղ-

բայց իմ խորհրդովս կամ իմ համահաճութեամբս կը չարժի, եթէ վայրկեան մը ենթադրենք իսկ թէ՝ Մասիսի պատմութեանցը մէջ մեծամեծ սխալներ չը կան։

Ուստի նեղակուրս հարկ կը համարիմ խընդրել Մասիսէն, որ իր պատմութեանցը մէջ իմ հանդիսաս չը վրդովէ. պէտք է գիտնայ որ եղբայրութիւնը կարծեայ միութիւն կամ ամէն պարագայի մէջ դատակնութիւն չենթադրեր. եղբայրս իբրեւ ինձմէ ազատ և անկախ մարդ մը՝ կրնայ իր կարծիքն ու դատն ունենալ և ես իմս, որուն չատ օրինակները կրնայ ցոյց տալ. բայց այս տարբերութիւն ներեան դիտութեամբ ուշ չդնելը ինձ այնպէս կը թուի թէ՝ իսկական և արդարասէր մարդու գործ չէ. կը խնդրեմ որ Մասիս այս տողերը մանուշը ուշադրութեան առնելով դրէ, վասնզի մեկ քարով երկու թռչուն ղարնել աչխատելու, որմէ իրեն չահ մը չեմ տեսներ ես։

Ընդունեցէք . . . խմբագիր, ներկայս ձեր պատուական թերթին մէջ հրատարակել հանդերձ մեր խորին յարգանօքն։

1873 Նոյեմ 23 Ց. Խանճեան
Կ. Պոլիս

ԷՀԱԼԻՄԻԶԻՆ ԹՕՀԱՖԸՂԸ

Պիտի էհալիմիզ հեմ թօհաֆ տըր, հեմ սեֆիլ տիր. չունքի նէ եարտըղընը պիտիր, նէ տախի գըլտըղընը պիտիր. պիղէ սիմէմիլեր իլէտիլեր քի, կիւյա պիղ խրիմեան հազրեթլէրինի թատահուպ իմմէքտաչ իմիչիզ. իմոի էհալիմիզին պու հալի թօհաֆ տեկի՞լ մի. սիզէ ոօրարըմ հա՝ ղերբե գատար աքըը պուլունանար (ագըլըօրնա ոօրմաք իչիմիզե կէլմէդ) պիղ դանգի՞ նիւսխեմիզտե, գա՞նդի վագըթ միւշարիէյհի թատահուպ իմմիչիզ տիր. վա՞ր մը պուննու պիղէ կէօսթերմէ՞ք պիր ֆէրար վահիա. վարըսա չը քօքսըն, պիղտէն եանուհուտըլ մէյտան. եօղուսա էօյլէ գուրու լաֆ բարայ իմ մէդ, պօշ պապանը թիւֆէնկէ սը ք տէմիշլեր. Էմմա պիղ երեսփոխանլարըն չարիը քըլըղընը կէօսթերիր իմիչիզ. էվէտ. հէմ կէօսթերիրիզ, հէմ կէօսթերէճէկիզ, վէ հէմտե կէօսթերմիշիզ տիր։

Բաթրիք հազրեթլէրի ազ օլմամալըյըտը տէմիշիզ, տէրիզ վէ տէյէճէկիզ տիր. Սահմանադրութիւն պիղիմ իչիւն տէկիլ տիր տեսիք. վէ միւսիւ Լապուլէյ կիպի պիր ղաթը ֆէթհանէթ սըմաթը չահիա Թուրթարտ, իսպառ էթմիք. ամմա պաղըլար տէյճէճքլեր քի միւսիւ Լապուլէյ պու նութիգունու Սթանպօլ ճէմիյէթլերինաէն պիրինտէ սէօյլէմիշ օ. լայըտը. պիւսպիւթիւն պաչդա էֆքեարատ սէօյլէմէքլիկէ մէճպուր օլաճաղըտը։ Պիղտէ ճէվապ օլարագ տէրիզ քի, մատամ քի միւսիւ Լապուլէյ Բարիզտէ իյրատ իմմիչ նութիգունու վէ մատամքի պիղտէ հէր չէյտէ էօրնէյի օնլարատան ալմագտայըզ, հէր չի պատապատ Սահմանադրութիւնճա տախի, անլէրէ ուչմագլըզըմըզ իգթիւա էտեր. ամմա օլ եօլատա պիր Սահմանադրութիւն միլքիմիզտէ մէվջուտ իճրայէ գօնուլամազ իմիչ. պիղտէ տէրիզ քի սնլար պիւթիւն լաքլազըչէթ տիր. մերամտէ. մերամըն եվինտէն պիր չէյ գաչմազ վէ գաչմամալը տըր։ Պիզճէ պիղ տէրիզ քի հիչ տեկիլ իսէ, չիմտիքլէք Բաթրիկէ լազըմ օլան գանունլարը ալմալըյըզ իչինտէն։ Խրիմեան հազրեթլէրինին հիւքմիւնլու օլ մերթէպէ սըքտըլար քի, մեճլիսին ըչչի օլմաքսըզըն, ատէթա պիր Եպիսկոպոս կիպի գալըյօրուտը. պուտա այըպ տըր. հէմ այըպ տըր, հէմ կիւնահ տըր։ Ամմա սու իչէր, թավուղա պագար տէմիշլեր։ Աճէպա պիղիմ չարիքը էլլեպիրլէր պու սահմըրլարը օգուտուգլարընտա հիճապլարընտան նաչի իւզլերի զըղարմա՞ղ մը։ Շիմտի կէօրաիւնի՞ղ մի, թուրտուղունուղ չարիքը եօղ սիղի նէ՞րէյէ կէօթիւրտի. Ա. յաոօֆեայա կիտէճէք քի՞քէն իսկիւտարա կէլմիշ օլտուղունուղ. կէօրաիւնի՞ղ մի պէնիմ իլէ սիղին արանըզտա օլան ֆէրքի.

պէն եէտի Գուլէյէ կիթմէք էֆքեարընատա-
յըմ. չինքի աղա փաշա պէյ վէ իմբէրաթոր
քէյֆիմ էօյլէ իսթէմէքտէ տիր: Իմտի կէօ-
րէճէքսինիզ քի նասըլ ատամտողրու հէմ տա-
խի եալընըզ պաշըմա եէտի Գուլէյի պուլա-
ճաղըմ տըր:

Զի չարե քի, պիղիմ սէօյլէտիքլէրիզ Ա.Ե-
տարան մագամընատա թուրթուլմալը իքէն,
ասլա էհէմմիյէթ վէրիլմէմէսի պայէթլէ էսէ-
ֆիմիզի մուճիպ օլմուշ տըր: Ալէլ խուսուս
հէյ վա՛հ, թարիճիյէ նազըրը բաշա հազրէթ-
լէրինի տախ եազտըգլարըմըզդա հէվալէյի
սէմ ու իթիպար իթմէյէրէք սէֆիլ էհալիմի-
զին սէֆիլ դանուննունա, եանի Սահմանագ-
րութիւնա բայէթ իթմէքլիկի միւրաճաճ
թուրթմուշլար տըր:

Հէյ վա՛հ, էսէֆէնկիզ հալ, տէհշէթամիզ
կայուրթիւն. իշթէ չիմտի անլաշըլըր քի պի-
զիմ սէօյլէտիքլէրիմիզէ նէ տիյնէյէն վար, նէ
տախի կէօրթէրտիկիմիզ թարիդլէրէ էհէմ-
միյէթ վէրիլիւպ, մէվգըյը իճրայէ վազ իտէն
պուլունույօր:

Երեվիա կիպի աղլարըմ հալինիզէ, եա սէ-
ֆիլ Հայլար, Թարիճիյէ նազըրը փաշա հազ-
րէթլէրինին պիղլէրէ ասլա էհէմմիյէթ վէր-
մէմէկի տօղրուսու մահզունիյէթիմիզի մու-
ճիպ օլուպ, կէօյնիմիզէ տախի աչուրի կի-
րան կէլմիշ տիր:

«Եըդըլուպ տըր պու ֆանոս, դըրըլուպ տըր
հէր ճամի:»

«Զինհինլէր տաղըլուպ տըր, չըլտըրուպ տըր
էնճամի:

Պէնատէի զըրվազատէ
լամպա օղլու Ֆանոս

———

Էհալիմիզատէն պազը զաթլար Թարաֆըն-
տան, պիղէ խասսէթէն սիվալ օրունմա քտա
տըր քի, պու սէնէ տախի ԳՕՆՍԷՐ վէրմէկէ
ֆիքրիմիզ վա՞ր մը վէ պու էյլէնճէտէն քէն-
տիլէրինի մահրում պրագմամըզդա տայիր, րէ-
ճալէր տախի իթմէքտաէ տիրլէր:

Ձեվապ օլարաք խապէր վէրիրիզ քի եվ-
վէ՛թ. կէրչի էօյլէ պիր նիյէթը դուխիմիզ վար
խէտտէ, պիզիմ հրեշտակլարըմըզըն խուսու-
րը գապա էհալիմիզէ տիյնէթմէկի հէնուզ լա-
յըք կէօրմէմիկիմիզտէն, պու սէնէքի վէրէ-
ճէք գՕնսէրիմիզ ֆէվգէլատէ օլարագ եվ-
րօբալըլարա վէրիլէճէք տիր:

Վագտա պիլիրիզ չիմտի կինէ պիր թա-
գըմ սըյրըքլար պիզի թարիզէ ալաճագլար
իսէ տէ, զաթէն պիզ, թարիզ տէնիլէն չէ-
յէ ասլա էհէմմիյէթ վէրմէմիշիզ վէ վէրմէ-
յիզ. վարսընլար տուշմէնլէրիմիզ կէօպէքլէ-
րինին օրթասընատան չաթլասընլար:

ԳՕնսէրիմիզին նէ կէօնա վէ գանդի մա-
հալտէ իճրա օլունաճաղը ինշալլահու թաա-
լա եագըն կիւնատէն հէմշէհրիլէրիմիզէ պիլ-
տիրիրիզ:

ՆԵՐՍԷՆ—ԴՐՍԷՆ

Անգհալները գՕնսօլիտ խաղցողներէն մէ-
կը իւր վալոթաճլիին հետ հաշիւ տեռնալով
կը նայի որ 300 ոսկի տուած գաբարօյէն ստակ
մը չը մնալէ ի զատ 25 ղշ. ալ բայ է մնացեր.
գատարկ դրպաններով մեկնելու ժամանակը
իրեն ամենօրեայ թէլլալը դէմը կելլայ:

— Էֆէնտիմ կիտէյօրմուսընըզ:

— Էվէթ կիտէյօրըմ արթըք:

— Փէյացա իւչ ղշ-ա կիտեր սէ պիր օրտի-
նՕնուզ վա՛ր մը:

— Իւչ ղշ-ա կիտերսէ 2 ղշ-ը պանա կէթիր
քըրք փարայըտա ատնա ալը գՕյ, կը պա-
տահանէ:

———

— Վիչէն պէ՛. պէօյուննքի օլանը տույ-
տո՛ւն մու:

— Նէ՞ օլտու քի. եէնի պիր չէ՞յ մի վար:

— Թրամվայ չիմտի պիր չՕճուք չըղնատը
պահճէ գաբուսընատա.

— Հայ գահպէ օղլու, ալըն կէօրիւն եէնի

հավատիս վէրյոր, պիզիմ թիւքեանըն էօնինէնտէ հէր կիւն գօճա պապայիտ համալըը փիտէյէ չէվիրիյօր տէ պիր չօճուղըն լաֆը՝ մը օլուր։

———

— Դուվիկ աղայ չըմէնտըֆէր սանա չը՛քմըշտէ պիղէ հապէր եօք հէ՛։

— Եօք պէ ճանըմ, չըմէնտըֆէր չը՛քար ամա կէչէն կիւն Զաթալճայա կիտէրիւքէն ապրապա գաթարը եօլտան չը՛քար։ ազ տահա էօլէճէյիտի՛ւ լաքըրտընըն եալանը եօք, եանլըշ վար։

———

Թոսդիւպի Գըլըճ պալը՛ք անուն չոգեւնաւը կամուրջին մօտեցած ժամանակ պզտիկ նաւակ մը առջեւէն անցած ատեն, նաւապետը սկսաւ պոռալ։

— Գայը՛ք · գայը՛ք · գայը՛ք ալմա էչէ՛ք։

— (Նաւավարը) Նէ՛ պօղազընը ըրրթըյօրսուն պէ՛, սանքի սէնին վափօր պէնիմ գաըը՛քտան ղիյատէ՞ մի եօրիւր» պատասխանեց։

———

— Պօնժուր Միւսիւ Ճէռօմ, պէօյլէ պաշընը տամըշ նէրէյէ կիտէյօրսուն, ղալիպա պիր չէյէ հըրսլանմըշ օլմալըըն։

— Նէ՞ օլաճաք Պօլօս աղայ· գարտաշ պիրինտէն 30 լիրայ ալաճաղըմ վար, նէ եարաճաղըմ պիլմէմ։

— Վէրմէյօրսա տավա էֆէնտի՞ նէ։

— Էյի ամա պիլիրսին ա, պիղիմ իչիմիզէ դանչէլէրնա պագար· պիր սուպլիդա վէրմէյէ չըգըշան 3 լիրայա պագար, ճէվապ կէլիր, օնա ճէվապ եաղմայա 1/2 լիրայ իսթէր։ Հասըը իչիմ պիր այ գատար ուզանըրսա, ալաճաղըմ օթուզ լիրայը օրայա վէրմէյի, եօրուլտուղումտա պանա քեար գալը։

— Միւսիւ Ճէռօմ, սէնին սիւկիւթլի կիւն սէնտէ գալըն, Ալլահ տէօվլէթէ ղաւալ վէրմէսին· պէչիկի վէրիպ արզուհալը բարլամտըրըն կիպի, պօռճլուն այաղընա կէլիր օնտան էյիսի եօք։

ԲՍԱԿԱՀԱՏԻ ՄԸ ԲՈՂՈՔԸ

Մեծ. Խմբագիր

Նեղ օրերու մէջ կապրիմք կոր· սատրագրեալս աղգաս Ցոյն եմ· անունս Շիլլէլի Եամանեան է։ զէնտաթս ալ եանքէսիճի է։

Քսան տարի է որ այս արհեստը ինչ ըրեր չեմ ըրեր սորվեր և կրնամ ըսել որ ըսո բաւականին կատարելագործեր եմ· անանկ որ այսօր եանքէսէճի ալ ըսեն նէ կը վայլէ· մինչեւ անգամ այ Ձեռքիս բթամատը ասկէց երկու տարի առաջ կտրեր նետեր եմ, սա պատճառաւ որ վրաքրիք գրպաններու հանդիպած ատենս դժուարութիւն չը կրեմ, ոբոլորհետեւ մեր մեղքէն՝ երթալով էնթարի հագնող և մեծ գրպան ունեցողները պակսեցան։

Իմ ազգատոհմս ամբողջ այս արհեստը կընէին մինչեւ ասկէց 20 տարի առաջ և աղեկ ալ կապրէին, որ ատեն Պօլսոյ մէջ ոչ այսչափ բազմամարդութիւն կար, ոչ այսչափ հարուստներ կային և ոչ այսչափ սալթանաթ, բայց հիմա հարուստը շատ, ամէն մարդ առհասարակ հագուած սգուած կը պտըտի, բազմութիւնը շատ և ամէն մարդ առտմ մը տեղը կառքով կամ ձիով կերթայ փոխանակ քալելու· առաջ փողոցները պանիր հայէ և փիտէճի թռպլաքեարներէ զատ ուտելիք ծախող չկար, բայց հիմա առտմ գլուխ լօգանթա կայ և շաքաթը 30 ղրուշ վաստկող ալ կերտն անգամ լօքանթա կերթայ· չիտակը ըսէ··· խմբագիր, Պօլիս այսչափ յառաջ գացած ատենը զարմանալի չէ՞ մեր վաստակին օր աւուր քէօտտութիւն կոխելը· այս դարձին իմ խելքս չը հասաւ։

Մանաւանդ սա վերջին քանի մը ամիսը որ ըսես, գրեթէ ամէն օր պարապ կը պտըտինք, բան չունիս նէ ասոր անոր գրպանը

խառնէ, պոըտէ և ոտքի աման հինցուր։

Ո՛ր հարուստին, ո՛ր հագված սդված մարդուն գրպանը ձեռք կը խօթեմք կամ, կուտ մը չկայ կամ եղածն ալ իրթիւթապ ընելու կամչնայ մարդ, ըլլայ ըլլայ քանի մը ղրուշի պակսը է։

Ժամայոյլի գրպանները կը խառնեմք, կը նայիմք որ վիզերնէն կախուած չղթային ծայրը պարապ է. վինակ չղթան ալ բաներնուս կուգայ ալ նէ, ան ալ վիզերնէն կախուած է. մարդուն գլուխը կարելու է որ չղթան կարենաս ձեռք ձգել։

Քանի մը անգամ կանանց ականջի օղերը գողցանք վրայի քարերը ադամանդ կարծելով, բայց երբ ծախու տարինք, ոսկերիչները վրանիս խնդացին. քարերը սըրյա է ըսելով։

Ասոր վրայ մէկ կերպը գտնելով օր մ'ալ Ղալաթիա սեղանաւորի մը ճամբեցանէն 20 ոսկին մէկէն վերուցի, բաղդէս առնք ալ չենծու սոակներ են եղեր։

— Անցեալ շաբթու ալ Հայու մը գրպանէն քսակ մը տարինք, 30 փարա ելաւ մէջէն. այդ մարդը կը ճանչեմ, ձեր ազգին վաղեմի խըմբապիրներէն մէկն է. չիտակը մարդը մեզքընալով ետեւէն վազեցի որ քսակը տեղը դնեմ, բայց տեսայ որ կամուրջին գլուխը կռիւ կըներ ստակ չտալու համար, փաստաբանելով թէ՝ որովհետեւ քսակս վրաս չէ, ըսել է դժբաղդութեան մը պատահած եմ, [illegible]հետեւաբար իրաւունքն և [illegible]արդարութիւնը կը պահանջեն որ ղիս թողուք առանց ստակի. այս բանը խղճիս դպաւ, բայց ինչ օգուտ ըրած գոնուեցայ։

Ալ այսչափէն կրնաս մակաբերել թէ՝ ո՛րչափ խեղճութեան մէջ ինկեր ենք. կը վնտռենք կոր այն օրերը, որ այսչափ սիւս և սալթանաթ չըկար, բայց որին դրպանը որ ձեռք նետէինք, առաջ Աստուած ձեռուընիս պատռապ չէինք հաներ դուրս, եա մէճիտիյէով պէչիկով խառն քսակ մը, եա բերեօղ սահաթ մը կը դանէինք, ան վազոյը պարտող կանանց վիզէն կախուած տիզի տիզի ոսկիները մի կըսես, տղայոց գլուխները դրուած ադամանդները և խոշոր ոսկիները մի՛ կըսես. առանց հիչ մէկը չի կայ հիմայ. կէօյա պարիթ է եղեր. էն չհաւնած պախալիդ գըրպանէն թէֆթէը քէսէլին գողնայինք նէ մէջէն էն քիչը հազար ղրուշի խայմէ կելլեր։ Հելէ օր մը մտքէս չելնէր, տեսայ որ համալ մը գլուխը խոշոր չալմայով ֆէս մը դրած կերթար, հեռուէն վաղելով գլխուն ֆէսը խարմիչ ընելս և փախչելս մէկ եղաւ. և թերևս չը հաւատաս ինձի եթէ ըսեմ որ, երբոր այդ չալման քակեցի երկու ֆէս իրարու մէջ դրուած էր և արալըխն ալ 12 հատ քսաննոց խայմէ կար։

. . . խմբագիր այս պէրէքէթները ուր գնաց չեմ գիտեր. առաջ ամէն մարդ ղուրուշով կը խօրաթէր, հիմա ընդհակառակն հազար ոսկիով միլիոն ոսկիով կը խօրաթեն, բայց ոսկին անունը կայ ինքը չկայ։

Քօքոշութիւնը առ հասարակ ամէն մարդու վրայ տիրելը մեր հոգը չէ, մենք զարձեալ մեր օրականը կրնայինք ճարել ալ նէ, գէշը հոն է որ հիմա հարուստն ու ողքատը որոշելը չատ դժուար եղաւ, որովհետեւ աղքատն ալ հարուստին հագածը կը հագնի և ամէն կերպով դրսուանց հարուստէն տարբերութիւն չունի. հիմա սա կը խնդրեմք ձեննէ . . . խմբագիր թէ մեր վիճակը ո՞ւր պիտի երթայ ասանկ, աս էլլելու ճամբայ չէ. մինչեւ երբ Պօլսոյ ժողովուրդը ասանկ անկուտի պիտի ըլլայ, ինչ աղէկ կըլլար որ ամէն մարդ իր գործը գիտնար տէ դրպաններն լեցուն ըլլար և մենք ալ ասանկ խեղճութեան մէջ չկենայինք, ինչ է նէ քիւլլի հալ կէչինմիչ կըլլայինք։

. . . խմբագիր կուղեմք որ մեզի լսաց տաք ձեր մէկ խորհրդածութեամբը թէ՝ Պօլսոյ ժողովրդեան այս վիճակը բարւոքի պիտի թէ ոչ, որպէս զի մենք ալ մեր գլխուն

ՃԱՐԸ ՆԱՅԻՆՔ, ԵՒ ԵԹԷ ՀՈԿԷ ՄԷՋ ԿԵՐԱԿՈՒՐ ՉԸԿԱՅ, ՈՒՐԻՉ ՔԱՂԱՔ ՄԸ ԵՐԹԱՆՔ ԱՊՐԻՆՔ, ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ ԱՅՍ ԵԼԼԱԼՈՒ ՃԱՄԲԱՅ ՉԷ։

ՁՇՄԱՐԻՏ, ԵԹԷ ԱՅՍ ՄԱՍԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆԻԴ ՉԻ ՂԼԱՆԱՔ, ԱՌԱՋԻՆ ՎԱՍՏԱԿԱ ՁԵՌՔԻ ԸՆԾԱՅ ԿԸՆԵՄ։

ՂԱԼԱԹԻԱ ՊԵՆԴԷԿ ԵՄԱՆՔԷ
1873 ՆՈՅԵՄԲ. 23

ԱՆՑԵԱԼ ՀԱՐԹՈՒ ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻ ՊԵՂԿԱՏ ԳԻՒՂԻ ԿՈՂՄԵՐԸ ՈՐՕՐ ՊԱՏՐԱՍԾ ԱՏԵՆՆԻՆ, ՊԱՐԱՏԻԶՊԱՆԻՆ ՄԷԿԸ ԱՍՆՑ ՄՕՏԵՆԱԼՈՎ ԿԸՍԷ, ԿՈՒՂԷՔ ՆԷ ԱՅՍ ԳԻՇԵՐ ՀՈՍ ԱՆՑՈՒՑԷՔ. ՀՈՍ ԽՈՉՈՐ ԽՈՉ ՄԸ ԿԱՅ, ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐԷՆ ՎԵՐՋԸ ԿՈՒԳԱՅ ՊԱՐԱՏԷԶԸ ՏԱԿՆՈՒՎՐԱՅ ԿԸՆԷ։

ՈՐՍՈՐԴՆԵՐԸ ՀԱՏ ԱՂԷԿ ԿԸՍԵՆ ԵՒ ԳԻՇԵՐԸ ՀՈՆ ՏԱԼՈՎ ՄԷՅՄԷԿ ԾԱՌԻ ՏԱԿ ԿՈՉԱՍԵՆ ՈՐ ԽՈԶԸ ՊԱՐԱՏԱԾ ԱՏԵՆԸ ՁԱՐՆԵՆ։ ԱՅՍ ՄԻՋՈՑԻՆ ՊԱՐԱՏԻԶՊԱՆԻՆ ԷՋԸ ԵՒՐԱՐԸ ՎԵՐՑԸՆԼՈՎ ՊԱՐԱՏԷԶԸ ԿԸ ՄՆՆԷ, ՈՐՍՈՐԴՆԵՐՆ ԱԼ ԽՈԶԸ ԿԱՐԾԵԼՈՎ ՀՐԱՑԱՆ ՀՐԱՑԱՆԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ՊԱՐԱՊԵՆ ՎԸՐԱՆ. ԷՀՆ Է ՁԱՆՁԱԿԱՆԸ ՁԳԵԼՈՎ ՊԱՐԱՏԻԶՊԱՆԸ ԿԱՐԹՆԱՅ ԵՒ ԿԸ ՏԵՍՆԷ ՈՐ ԻՐ ԷՋԸ ՁԱՐԿԵՐ ԵՆ, ԿԱԿԱՂ ԿՈՒԻԼ ԵՒ ՊՕՌՉԵԼ, ԵՒ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԱՌՏԱՒՆ ՈՒՂՂԱԿԻ ՊԷՏՐՈՍՔԱՐԵՔ ԻՆԱՆԱԼՈՎ ՄԸՐՔԷՂ ԿԸ ԴԻՄԵՆ։

ՈՐՍՈՐԴՆԵՐԸ ԹԷԵՒ ՀԱՏ ԿԱՌԱՐԿԵՆ ԹԷ ՊԱՏՃԱՌԸ ՊԱՐԱՏԻԶՊԱՆԸ ԵՂԱԾ Է, ՈՐ ՂԵՐԵՆՔ ԽԱԲԵՑ. ԲԱՅՑ ԴԱՏԱՒՈՐԸ ԱՐԴԻՒՆՔԸ ԻՐԵՆՑ ԴՐՕՆ ԸՆԼԱԼ ԱՌԱՐԿԵԼՈՎ, ՄԵՐ ՈՐՍՈՐԴՆԵՐԸ 2 1/2 ԼԻՐԱՅ ՊԱՐԱՏԻԶՊԱՆԻՆ ՎՃԱՐԵԼՈՎ ԴՈՒՐՍ ԿՎԵԼԵՆ։

ԹԱՏՐՈՆ ԱՐԵՒԵԼԵՄԱՆ

ԲԵԻԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 192—194

ՎԱՐՉՈՒԹԻԻՆ Պ. ՄԱՂԱՔԵԱՆԻ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅԱՆ 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1873 ՀԵՏԷՔ ԹՈՒ 3

ԱՐՏԱՔՈՑ ԿԱՐԳԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՄԱՀՈՒՆՆ

ՄԿՐՏԻՉ ՊԻՇԻՔԹԱՇԼԵԱՆԻ

ՆԱԽԵՐԳԱՆՔ

« Ի ԲԻԼԻ ԱՅՍԻՆՔ ԲՆՈՒՔԵԱՆ ՀՂԵՂ »

ԱՄԲՈՂՔ ԽՕՍՔԸ ՊԻՏԻ ԵՐԷՔ

ԲԻԼԻ ՏԱՐԵՑՈՑ

ԿԱՄ

ԹԷՆԹՕՐԷԹՕՑԻ ԱՂՋԻԿԸ

ԵՐԴԱԽԱՌՆ ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ Ի ՀՆԴԿ ԱՐԱԲՍ ԵՒ Ի ՄԻ ՊԱՏԿԵՐ

ՏՕՆ ՓԻՇՕ

ՏԵՏՐ Ա.

ՉԵՐՎԱՆԱՏԷՍ ՄԱՆԻԱՑԻ ԱՌԱՒԱՆԻ ՎԻՊԱՍԱՆԻՆ ԱՅՍ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԳՈՐԾԸ՝ ՂՐՈ ԳԱՂՂ. Է ԹԱՐԳՄԱՆԱԾ Է ՍԱՀ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՆԵՐԷՆ ՄԻՆ՝ ՏԵՍՐ ԱՌ ՏԵՍՐ ՊԻՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՒ ԱՐԴԷՆ Ա. ՏԵՍՐՆ ԱԼ ՄՈՌԱԾ ԸՆԼԱԼՈՎ ԿԸ ԾԱԽՍՒԻ Ի ՓՐԷՆԿԵԱՆ ԳՐԱՏԱՒՆ. ՄԱՀՄՈՒԱ ՓԱՉԱՅ ԹՕՀԱՓԸ ՁԱՆԻԿ ԱՂԱՒԻ ԽԱՆՈՒԹԸ ԵՒ ՕԱՆԹԻՈՅ ՀԱՅԿ. ՂԱՕՍԱՐԱՆԸ, ՆԱԵՒ ՅՐՈՒԻՆԵՐԱԼ ՁԵՌԱՄԲ, ԳՈՐԾՈՅՆ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԸ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐԷՆ ՎԵՐՋԸ ՊԻՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ. ԳԻՆ ՄԻՈՅ ՏԵՍՐԻՆ 40 ՓԱՐԱՅ։

ՇԱՐԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
ԳԻՒՈՐԳ Ց. ԱՐՎԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ց. ԳԱՎԱՌՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. Ց. ՊԱՐՈՆԵԱՆ